

A black and white portrait of a man with long, wavy hair and a beard, looking directly at the camera. He is making hand gestures with both hands near his face, with fingers spread. The background is a plain, light color.

ZA 21.04.18 - CONCERTZAAL

LE CONCERT OLYMPIQUE

FRANÇOIS-FRÉDÉRIC GUY (PIANO)

Prometheus



CCHA.BE

ZA 21.04.18 - CONCERTZAAL

LE CONCERT OLYMPIQUE

O.L.V. JAN CAEYERS

FRANÇOIS-FRÉDÉRIC GUY (PIANO)

Prometheus

PROGRAMMA

Ludwig van Beethoven

Die Geschöpfe des Prometheus, op. 43 (Fragmenten)

Ouverture. Adagio – Allegro molto con brio

12. Solo di Gioja. Maestoso – Adagio

14. Solo della Signora Cassentini. Andante – Adagio

15. Coro (e) Solo di Viganò. Andantino – Adagio

16. Finale. Allegretto

Prometheus-Variationen, op. 35

Introduktion, 15 Variationen (Es-dur) mit einer Fuge

solist: François-Frédéric Guy, piano

pauze

Symfonie nr. 3 in Es, op. 55 ('Eroica')

Allegro con brio

Marcia funebre. Allegro assai

Scherzo. Allegro vivace

Finale. Allegro molto

PROGRAMMATOELICHTING

Balletmuziek *Die Geschöpfes des Prometheus*, op. 43 (Fragmenten)

Onmiddellijk na de succesvolle Akademie van 2 april 1800 kreeg Beethoven de eervolle opdracht van het Weense Burgtheater om de muziek te schrijven voor de balletproductie *Die Geschöpfe des Prometheus*, waarvan de première plaats vond op 28 maart 1801. Tot grote verbazing van het toenmalige publiek opteeden de balletmeester Salvatore Viganó en Beethoven voor een versie van het Prometheusverhaal die gevoelig afweek van de klassieke mythe: Prometheus werd niet opgevoerd als de revolterende en vuur stelende mensenbevrijder, maar als een kunstenaar die een man en een vrouw creëerde uit klei en hen het fysieke leven schonk door middel van het gestolen vuur. Toen Prometheus echter vaststelde dat hij niet in staat was hun verstand en gevoel bij te brengen, sleepte hij hen naar de Parnassus alwaar de muzen hen in de kunsten inwijdden. Traditioneel eindigde dit ballet met een reeks solodansen door de belangrijkste protagonisten en een grootse finale. Merkwaardig is evenwel het feit dat tijdens deze feestelijke slotdans alle deelnemers – zowel Prometheus, de Muzen als de nieuw geschapen mensen – samen en solidair op de scène stonden. En nog merkwaardiger is Beethovens idee om hen een contradans te laten dansen, dit is de Weense variatie van de Engelse 'country dance', die ten tijde van de eeuwwisseling de reputatie had een 'democratische' dans te zijn. Beethovens beslissing om de goden en alle mensen tegelijkertijd én op gelijke voet te laten dansen, was dus ideologisch en politiek zeer beladen.

Prometheusvariaties voor piano in Es, op. 35

Beethoven was bijzonder gehecht aan het contradans-thema uit de *Prometheus*-muziek en heeft er een jaar later een reeks pianovariaties op geschreven. Het bijzondere aan deze variatiereeks ligt in de eigenzinnige manier waarop Beethoven het thema uit het niets opbouwt: na een briljant fortissimo-akkoord klinken enkel maar de bastonen van het thema; dan volgen drie 'pre-variaties' waarbij in

diverse etappes het basthema verrijkt wordt met tegenstemmen, tot uiteindelijk het eigenlijke 'thema' verschijnt. Door deze geleidelijke opbouw klinkt het thema nu in alle glans en glorie en bevrijdt het zich van de volkse connotaties van de contradans.

De opwaardering van het *Prometheus*-materiaal wordt nog verder opgedreven in de vijftiende (en laatste) variatie, een fugato op de vier beginmaten van het basthema. Fuga en fugato zijn traditioneel de exponenten bij uitstek van de zogenaamde 'geleerde stijl' en vehikels van de rede, het hoogste waartoe de scheppende mens in staat is. Wanneer een dergelijk fugato op deze plaats van de compositie opduikt, kan men dit niet anders interpreteren dan als een symbool voor de menswording van de *Prometheus*-schepselen, wat dan weer een metafoor is voor de emancipatie van de mens. En wanneer in de coda aan het einde (*Andante con moto*) nog een laatste keer het thema in zijn oorspronkelijke gedaante verschijnt, klinkt het als een feestelijke hymne van dankbaarheid, als een soort gebed. Het werk is volbracht...

De *Pianovariaties op. 35* hebben als basis gediend voor de finale van de *Eroica*. De opbouw van deze variatiereeks en de achterliggende ideologische connotaties helpen dan ook om de bijzondere betekenis van de *Eroica*-finale beter te begrijpen.

Symfonie nr. 3 in Es, op. 55 ('Eroica')

De derde symfonie '*Eroica*' is het eerste grote orkestwerk dat Beethoven componeerde na de grote Heiligenstadt-crisis in 1801 en 1802. Beethoven had namelijk te horen gekregen dat de gehoorproblemen waarmee hij al enkele jaren kampte, niet te genezen waren en dat hij vroeg of laat helemaal doof zou worden. Na een existentiële crisis die enkele maanden duurde en waarbij hij zelfs even overwoog om een einde aan zijn leven te maken, besloot hij om zijn carrière fundamenteel te heroriënteren: voortaan zou het schrijven van nieuwe muziek – wat tot nog toe een nevenactiviteit was naast zijn schitterende carrière als concertpianist – zijn hoofddambitie worden. Die gewijzigde attitude ten aanzien van het componeren is zeer goed

hoorbaar in de *Derde symfonie*: zij is rijker aan betekenis dan alle voorgaande muziek, de gevoelens zijn grootser en intenser, en het verhaal is complexer. En om de proporties te laten kloppen, wordt de structuur uitgedeind – de *Eroica* is beduidend langer dan om het even welke Haydn- of Mozartsymfonie – met lange doorwerkingspassages en uitgebreide coda's. Vooral het laatste deel is met haar veelgelaagde vorm – een mengeling van variatievorm, sonatevorm, rondo en fugato – een krachttoer zonder weerga. Het is dan ook volkomen terecht dat de *Eroica* beschouwd wordt als de eerste romantische symfonie.

Beethoven voleindigde deze symfonie in het voorjaar van 1804. Na enkele try-outs ten huize van zijn mecenas Lobkowitz (juni en augustus 1804), vonden twee semipublieke premières plaats bij Lobkowitz en de bankier Würth (januari 1805). De echte première ging uiteindelijk door tijdens een academie ten voordele van Beethovens vriend Franz Clement. De *Eroica* werd opgedragen aan diezelfde Lobkowitz – die Beethoven hiervoor rijkelijk betaalde – en heel even speelde Beethoven met de gedachte om de ondertitel 'Bonaparte' te geven, maar daar zag hij uiteindelijk van af omdat hij van oordeel was dat Napoleon de ideeën van de revolutie verraden heeft.

HET ORKEST: LE CONCERT OLYMPIQUE

Le Concert Olympique, opgericht in 2010, is het geesteskind van Beethovenexpert en dirigent Jan Caeyers. Intussen is Le Concert Olympique een vaste waarde in de belangrijkste concertzalen in België en boekte het orkest reeds internationale successen. Vorig jaar concerteerde Le Concert Olympique in Innsbruck (Festspielhaus), Bonn (Beethovenfest), Amsterdam (Concertgebouw), Ludwigsburg (Forum am Schlosspark), Wenen (Konzerthaus) en Berlijn (Philharmonie).

Beethovenorkest met ambitie

Jan Caeyers wil met dit eigen orkest zijn uitgediepte visie op Beethoven en diens tijdgenoten muzikaal gestalte geven. Zijn doel is om met Le Concert Olympique uitvoeringen van de Weense klassieke muziek te brengen die authentiek, relevant, spraakmakend en referentieel zijn. De missie is even eenvoudig als ambitieus: tegen 2020 – wanneer de 250ste verjaardag van Beethoven gevierd wordt – internationaal beschouwd worden als dé Beethovenreferentie.

Beethovenbeleving op het hoogste niveau

Beethoven staat vanzelfsprekend centraal in de programmering. Le Concert Olympique speelt niet alleen zijn bekende symfonieën en concerto's, maar brengt ook minder bekende en zelden gespeelde composities. Het muziekhistorisch perspectief wordt aangevuld met muziek van onder meer Haydn, Mozart, Schubert en Mendelssohn. De exclusiviteit van elke productie staat garant voor een hoge kwaliteit van beleving en betrokkenheid.

Bezetting

1^{ste} viool Friedemann Breuninger (concertmeester), Dmitri Stambulski, Liesbeth Baelus, Ludwine Beuckels, Jarislav Menzinsky, Susanne Schäffer, Jérôme Mathieu, Nikita Akulov, Andrii Chugai

2^{de} viool Maciej Burdzy, Marit Vliegenthart, Cédric Allard, Femke Verstappen, Anna Urpina, Svenja Van Driessche, Atsuko Neriishi, Emily Wu

altviool Tony Nys, Muriel Razavi, Faycal Cheboub, Kerstin Hoelen, Gergely Kota, Héléne Koerver

cello Franz Ortner, Steven Caeyers, Johannes Burghoff, Agnieszka Kolodziej, Mart Caeyers, Amke Te Wies

contrabas Josef Gilgenreiner, Matthias Botzet, Mati Lukk, Siret Lust

fluit Anna Saha, Katelijne Franssens

hobo Luc Nielandt, Dorien Schrooten

klarinet Christian Hopfgartner, Manfred Stimez

fagot Amiel Prouvost, Julia Gutschlhofer

hoorn Peter Bromig, Catherine Eisele, Lionel Pointet

trompet Serge Rigauumont, Jonas Van Hoeydonck

pauken Koen Wilmaers

DIRIGENT: JAN CAEYERS

Jan Caeyers is dirigent en musicoloog. Hij leefde, studeerde en werkte vele jaren in Wenen. Van 1993 tot 1997 was hij assistent van Claudio Abbado bij het Gustav Mahler Jugend Orchester. Bij die gelegenheid werkte hij ook nauw samen met Bernard Haitink en Pierre Boulez.

Jan Caeyers als dirigent 'pur sang'

Tot 2003 was hij directeur van de Beethoven Academie, een orkest waarmee hij concerten gaf in de belangrijkste concertzalen van Europa: het Musikverein in Wenen, het Mozarteum in Salzburg, het Concertgebouw in Amsterdam, het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel, het Cité de la Musique in Parijs, het Auditorio Nacional in Madrid, enz. Daarnaast was Jan Caeyers als freelance dirigent actief aan de Opera van Stuttgart en bij orkesten in Berlijn, Parijs, Madrid, Barcelona en Praag, en bij de Filharmonie in Vlaanderen. Hij dirigeerde ook Europese topkoren zoals het Arnold Schoenberg Koor in Wenen en het Nederlands Kamerkoor.

Jan Caeyers als Beethovenbiograaf

Als dirigent ontwikkelde Jan Caeyers doorheen zijn carrière een diepgaande en fundamentele visie op de muziek van Beethoven. In 2003 besliste hij te investeren in het grondig uitdiepen en uitschrijven van zijn visie op Beethoven. Dat resulteerde in het lijkige boek *'Beethoven. Een biografie'*, in 2009 gepubliceerd bij De Bezige Bij. Deze biografie wordt unaniem geloofd, kent hoge verkoopcijfers en is aan een negende druk toe. In 2012 verscheen bij C.H. Beck in München een Duitse vertaling. Door het feit dat dit boek ook in Duitsland een bestseller is, wordt het wereldwijd als hét referentiewerk over Beethoven beschouwd.

In 2016 werd Jan Caeyers aangesteld als curator bij de Stichting Beethoven-Haus die het Beethovenjaar 2020 in Duitsland coördineert. In mei 2017 was Caeyers gastspreekster op het Chelsea

Music Festival in New York en in september 2017 dirigeerde hij met Le Concert Olympique een reconstructie van een iconisch Beethovenconcert



SOLIST: FRANCOIS-FREDERIC GUY

François-Frédéric Guy wordt beschouwd als één van de meest fascinerende Beethovenpianisten van zijn generatie. Zijn curriculum vitae is indrukwekkend met klinkende referenties van Londen tot Washington, van Parijs tot Moskou.

François-Frédéric Guy heeft opgetreden met de Berlin Symphony, Hallé, Philharmonia, London Philharmonic, Munich Philharmonic, Orchestre de Paris, Orchestre Philharmonique de Radio France,

Orchestre du Capitole de Toulouse and San Francisco Symphony, om er maar enkele te noemen.

Hij heeft wereldwijd samengewerkt met dirigenten zoals Esa-Pekka Salonen, Bernard Haitink, Kazushi Ono, Marc Albrecht, Philippe Jordan, Daniel Harding, Neeme Järvi en Michael Tilson Thomas. Zijn palmares is zeer uitgebreid met optredens in de grootste concertzalen in Londen, Milaan, Berlijn, Munchen, Moskou, Parijs, Wenen en Washington en op festivals zoals La Roque d'Anthéron, Chopin in Warsaw, International Beethoven Festival Bonn, Lucerne, AlpenKLASSIK in Bad Reichenhall, en ook op het Festival International de Colmar, Printemps des Arts de Monte-Carlo, La Roque d'Anthéron International Piano Festival en Cheltenham Festival.

In 2008 engageerde Guy zich voor een groots Beethovenproject met de opnames en concerten van alle 32 Beethoven Sonatas en de 5 Piano Concertos. De box met de live opnames van de 32 sonatas werd eind 2013 uitgegeven bij het Franse label Zig-Zag Territoires.

Bovendien is Guy een liefhebber van kamermuziek en meer bepaald de kamermuziek van Beethoven voor piano en strijkers. Naast zijn bewondering voor Beethoven, die hij beschrijft als "*de alfa en omega van de muziek*", heeft hij sterke affiniteit met de muziek van Bartók, Brahms, Liszt en Prokofiev.

FFGUY-PIANIST.COM



Met dank aan streekproductenwinkel Lekker Limburgs
voor het schenken van een pakket met streekbier Sint Gummarus.
Na het concert te degusteren in het Theatercafé.

OM NAAR UIT TE KIJKEN

vr 04 mei 2018 - 20 u - Sint-Quintinskathedraal

graindelavoix o.l.v. Björn Schmelzer
cipriano de rore - il furore il pianto
Portrait of the artist as a starved dog

De eigenzinnige bende graindelavoix schetst een portret - *Portrait of the artist as a starved dog* - van deze bijzondere componist als excentrieke '*divino furioso*', uitgaand van de verzen van divino Ariosto tot zijn latere, radicale madrigalen die een atlas vormen van muzikale pathosformules. Exemplarisch is het laatst uitgevoerde madrigaal, *Mentre lumi maggior*, dat meestal als lofzang op Ottavio Farnese en Margaretha van Parma wordt gezien, maar feitelijk uitmondt in de klaagzang van in zwart gehulde nimfen...

HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP **CCHA.BE**